

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

eto IV - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din

TRST torek 14. decembra 1948

Spedizione in abbon. postale
Postolina placata in gotovini

Štev. 291 (1076)

ZAKLJUČKU PARIŠKEGA ZASEDANJA GENERALNE SKUPŠČINE OZN

12. t. m. se je zaključilo pariško zasedanje generalne skupščine OZN, ki se je začelo 21. septembra. Milijoni ljudi vseh dežel so sledili na to zasedanje z velikimi upi, da bo utrdilo mir v svet. Zato je potrebno, da si ogledamo, v koliki meri so se ti upi izpolnili.

Brez dvoma je bila najvažnejša točka številih razprav, ki so bile na dnevnem redu tega zasedanja, sovjetski predlog o prenehanju atomskega orožja, o znižanju na tretjino oborožitve pehote velikih držav ter o ustanovitvi mednarodnega organa za nadzorstvo o izvrševanju teh predlogov. Proti temu sovjetskemu predlogu pa je anglo-ameriška skupščina v generalni skupščini zala nov udarec upanju mirnih ljudi. Eksplicitno ameriška imperializma so z do seriji nevidnim pritiskom izvedli nasprotni predlog o omejitvi predlogov SZ in sprejeli belgijsko resolucijo, ki je prav gotovo šibkejša od skromnih začetkov urejanja mednarodnih odnosov, sprejeti na zasedanju pred dvema letoma. Zlasti delegati ZDA in Velike Britanije so se ponovno razkrinkali kot hujskači na novo v in hinasvo proglasili generalni mednarodni sodelovanju o potrebi zaupanja med narod.

Sovjetski predlog so podpirale delegacije držav ljudske demokracije med njimi predvsem jugoslovanska delegacija, ki je s prepričljivimi dokazi razkrinkala ameriške spletke ter ugotovila, da so interesi vladajočega sloja Ameriki popolnoma nasprotni interesom človeštva.

Od ostalih važnih vprašanj so na pariškem zasedanju razpravljali tudi o tako imenovanem »priskem vprašanju«, čeprav so demokracije države protestirale, da se na dnevi red postavi pooblašeno tako imenovane posebne komisije za Balkan. Vloga te komisije je namreč že na lanskem zasedanju postala jasna: namreč da bi zboljšala odnose med državo in njenimi sosedi, je ves na svoja delovanja zastopala interese intervencionistov. Ameriška delegacija je hotela zvaliti odgovornost za vojno v Grčiji na Jugoslavijo, Bolgarijo in Albanijo. Jugoslovanski delegat dr. Bebler je zahteval, da se na zasedanju pokažejo tudi predstavniki demokratične Grčije, kar pa politični komite odločil z znanim glasovalnim strojem. Vse delegacije demokratičnih držav so zahtevale takojšnji odpoklic njih čet z grškega ozemlja kot pravi pogoj za ureditev notranjega razmer v Grčiji, kajti kar je znano, pošilja jugoslovanske sile v Grčijo orožje, vzbuja svoje čete, prevezujejo podilne položaje v gospodarstvu in kontrolirajo notranjo in zunanjo politiko. Imperialistični delegati pa so inscenirali prepoved razkazovanja jugoslovanskega filma o življenju grških otrok v Jugoslaviji, ker bi ta film postal na laž klevete ameriškega delegata. Hkrati so privredili protikritični napad na jugoslovansko-grški mej.

Glasovalni stroj pa je glede grškega vprašanja sprejel ameriško resolucijo in z njo odobril smešanje imperialistov v notranje zadeve Grčije. Istočasno pa so pooblašali balkanski komite, ki je povzročil orodje v rokah ZDA, ki nadaljuje svoje delo. Poudariti je treba, da je kljub vsej jugoslovanski delegat Bebler zahteval, da generalna skupščina OZN pošlje atenski oblasti zahtevo, da ne sme usmrtiti nobenih predstavnikov sindikalnega gibanja. Hkrati je Bebler pooblašil vse delegacije, da storijo vse, kar se reši smrti 625 Markosovih sorodcev, ki so jih monarhistični vodili na smrt.

Ostala važna vprašanja so se dotikala Koreje, Palestine, poročila male skupščine, človeških pravic, argentinskega predloga za prenehanje Francoske Spanije, Maršalovega načrta itd. Toda pri nobenih razpravah o teh vprašanjih niso na plenarni seji skupščine imeli same ali pa na sejah skupščine je vedno znova prišel do izražaja znameniti glasovalni stroj, kateri so imperialisti pregledovali vse predloge, ki so jih pošiljale delegacije demokratičnih držav. S tem so dokazali, da je

Praga Sežana-Dutovlje prihodni teden otvorjena

SEŽANA, 12. — Železniška proga med Dutovljani in Sežano bo odprta za promet proti koncu drugega tedna. Dela za gradnjo te proge, ki je dolga 8 km, so se pričela aprila letos, toda zaradi zelo skalnatega ozemlja so nekoliko zaostala. Novi kos železnice ima veliko važnost za gospodarstvo Slovenske Primorja. Vozal bo Novo Gorico direktno z Ljubljano.

ATENE, 13. — V noči med 11. in 12. decembrom so grški partizani napadli mesto Kardica v Tesaliji. Vladne strani so posegla v borbo za letala.

III. KONFERENCA KOMUNISTIČNE PARTIJE STO-ja ZA ISTRSKO OKROŽJE

Utrjevanje ljudske oblasti in izvajanje gospodarskega načrta

so poleg skrbi za združništvo, sindikate, množične organizacije ter za pravilno izvajanje kadrovske politike in krepitve ideološke, organizacijske enotnosti - glavne naloge Komunistične partije v Istrskem okrožju

KOPER, 12. — V pristotnosti 450 delegatov in več kot 200 povabljenih gostov se je vršila danes tretja konferenca KP STO-ja za Istrsko okrožje v prostorih gospodarske razstave. Dvorana je bila okrašena z rdečimi zastavami s srpom in kladivom ter s slovensko, hrvaško in italijansko zastavo z rdečimi zvezdami. Na ordu so bili kipi Lenina in Stalina ter slika maršala Tita, slika generala Markosa in Maočunga. Konferenco je vodil ožni komitet KP s sekretarjem tovarišem Beltramom, na čelu.

Dnevni red je bil sledeč: 1. Politično poročilo; 2. organizacijsko poročilo; 3. diskusija, 4. razno in 5. zaključki.

Konferenco so pozdravile pismeno razne delegacije, med katerimi protovoljni delavci na cesti Baredo-Ižola, štafeta iz Šmarji, kjer gradijo zadržalni dom, delavci iz Ižole, iz tovarne Arrigoni in Ampelea, itd.

Politično poročilo je podal tovariš Beltram Juli, organizacijsko pa tovariš Gino Gobbo. Pa poročilih se je razvila diskusija, nato pa so bili sprejeti sklepi. Obe poročili in poročilo o diskusiji bomo objavili jutri, danes pa objavljamo sklepe konference, ki se glasi:

Današnja partijska konferenca za Istrsko okrožje ugotavlja, da so okrožno partijsko vodstvo in partijske organizacije v okrožju v celoti pravilno in dosledno izvajale linijo partije, ki jo je postavil ustanovni kongres KP STO.

Ta doslednost se je kazala v skrbnem čuvanju enotnosti delavskega razreda, v krepitvi vzdušja delavskega razreda mesta in dežele in v poizvedanju bratstva med Slovenci, Italijani in Hrvati vse v cilju nadaljevanja utrditve ljudske oblasti in zboljšanja ekonomskih, kulturnih in drugih pogojev delavskega slojstva. S tem je partija, istočasno

utrdila svojo vodilno vlogo med množicami, storila vse za jačanje demokratičnih sil na celotnem STO, sil, ki so največje jamstvo in opora uspešne borbe za izvajanje določb mirovne pogodbe.

Po gornjih ugotovitvah sprejema partijska konferenca kot neposredne naloge:

1. Nadaljnje utrjevanje ljudske oblasti kot osnovne pridobitve narodno osvobodilne borbe, izraza volje delavskega razreda za delavski razred na čelu.
2. Natančno izvajanje gospodarskega načrta kot osnove za uspešen razvoj produkcije in s tem za dvig življenjski pogojev delavskega slojstva.
3. Sporedno z izvajanjem gospodarskega načrta je treba čuvati ljudsko zakonitost in postopiti borbo proti spekulativnim elementom in sabotiranjem kot ljudskim sovražnikom.
4. Posebno skrb mora partija posvetiti združnosti in zlasti kmetijskim obdelovalnim združenjem kot najuspešnejšemu sredstvu za dvig produkcije na vasi, za pobijanje spekulacije in za dvig življenjske ravni ljudstva mesta in dežele.
5. Za izvedbo gornjih nalog mora partija še nadalje jačati partijske vrste, posvečati vse škro delavski razred in njegovi sindikati organizaciji kakor tudi demokratičnim organizacijam delavskega ljudstva, sploh, zlasti SIAU, ASIZZ, in ZAM.
6. Izvajati mora pravilno kadrovsko politiko in neprestano dvigovati člane in jim nuditi pomoč pri svojem razvoju, kar pomeni tudi usvajanje naukov marksizma-leninizma zaradi krepitve ideološke in organizacijske enotnosti partije.

Utrjevanje ljudske oblasti in izvajanje gospodarskega načrta kot osnove za uspešen razvoj produkcije in s tem za dvig življenjski pogojev delavskega slojstva.

Sporedno z izvajanjem gospodarskega načrta je treba čuvati ljudsko zakonitost in postopiti borbo proti spekulativnim elementom in sabotiranjem kot ljudskim sovražnikom.

4. Posebno skrb mora partija posvetiti združnosti in zlasti kmetijskim obdelovalnim združenjem kot najuspešnejšemu sredstvu za dvig produkcije na vasi, za pobijanje spekulacije in za dvig življenjske ravni ljudstva mesta in dežele.

5. Za izvedbo gornjih nalog mora partija še nadalje jačati partijske vrste, posvečati vse škro delavski razred in njegovi sindikati organizaciji kakor tudi demokratičnim organizacijam delavskega ljudstva, sploh, zlasti SIAU, ASIZZ, in ZAM.

6. Izvajati mora pravilno kadrovsko politiko in neprestano dvigovati člane in jim nuditi pomoč pri svojem razvoju, kar pomeni tudi usvajanje naukov marksizma-leninizma zaradi krepitve ideološke in organizacijske enotnosti partije.

Napadalna politika anglo-ameriške večine v OZN

PARIZ, 13. — Zasedanje glavne skupščine OZN se je zavleklo za nekaj ur in se zaključilo večer popoldne. Skupščina je razpravljala še o korejskem vprašanju. Ukrajinski delegat Manuilski je poudaril, da so se volitve na Koreji izvedle pod policijskim terorjem in tuji pritiski. Eriptomil je, da je bila komisija za Korejo juristična fikcija in njeni člani se niso hoteli sestati s člani ljudske republike Severne Koreje, ker se namreč enako kakor ZDA bojijo stikov s pravimi predstavniki korejskega ljudstva. Tudi beloruski delegat Kiseljev je obsodil delovanje komisije za Korejo. Skupščina je nato s pomočjo ameriške večine odbila sovjetski predlog za razpustitev omenjene komisije in sprejela resolucijo, s katero priznava ameriško vladno Južne Koreje ter obdrži komisijo OZN na Koreji.

Po končanem razpravljanju o Koreji so sledili zaključni govori. Govorili so Trygve Lie, Schuman, Dulles, Višinski ter predstavniki Velike Britanije, Kitajske in Mehike, ki so komentirali delo tega dela zasedanja OZN.

Tako Trygve Lie kakor Schuman in Dulles so izrazili zadovoljstvo nad uspehi, češ da niso toliko pričakovali. Višinski pa je v svojem govoru poudaril, da je večina prisotnih predstavnikov, ki so zvesto sledili ZDA in Veliki Britaniji, preprečila glavni skupščini, da bi sprejela ukrepe, potrebne za ureditev miru in varnosti med narod. Tako so bili odbiti predlogi za prenehanje atomskega orožja in omejitev oborožitve Združenih narodov so napravili nadaljnji korak k oslavitvi mednarodnega sodelovanja.

Moskovski radio pa je v komentarju zunanepolitičnega urednika Linneckeja poudarila, da so bili vsi osnutki resolucij, ki so jih med seboj večer popoldne.

Precejšen pesimizem je zavladal v Nankingu, ko so nacionalistične čete pod poveljstvom generala Futsoyja zapustile važne rudnike v Tangšanu, ne da bi nudile kak odpor narodnoosvobodilni vojski. Zdi se, da je general Futsoy hotel oditi na jug, da bi pomagal vladnim četam, ki so tam obkoljene.

Položaj v Pekingu in Tienčinu postaja vse kritičnejši: železniška zveza med obema najvažnejšima mestoma severne Kitajske je ogrožena razločno sliši neprestano bobnenje topov kitajske demokracijske vojske; borbe se vrše samo 15 km severno od mesta. Pribežniki iz severnih predmestij derojo proti južnejšemu predelom mesta ter ustvarjajo velik nered. Pri severnih vratih mesta morajo delavci v naglici zdati utrdbe in kopati jarkove.

Glavne demokracijske sile v severnem Kiang Suju so se vrgle na osvajanje pokrajine Anholi. Delovanje čet demokracijske vojske se je razširilo do 50 km od Nankinga v tritoku Liuhio-Ičang-Tjačang.

Po vesteh, ki so prišle v Nanking, se sedaj sliši topovsko srmljanje v mestu Yangčou na severnem obrežju reke Yang Tze, nasproti Cinkjanu.

II. KONGRES AFŽ SLOVENIJE
Pozdrav tržaške delegacije ASIŽZ

V nedeljo popoldne se je začel v Ljubljani III. kongres antifašistične fronte žena Slovenije, ki mu predseduje tovar. Angela Ocep-kova. Poleg delegatov CK KPJ, zastopnikov kulture, narodnih ustanov, delegatov antifašističnih žena Slovenske Koroške, so bile navzoče tudi zastopnice ASIŽZ iz Trsta, ki jih je predsednica kongresa pozdravila.

V imenu ASIŽZ Tržaškega ozemlja je kongres pozdravila tovar. Mara Samsa, ki je med drugim dejala:

«Me, tržaške antifašistke smo s tisočimi vrmi povezane z ženami Jugoslavije, zlasti z ženami Slovenije. Naša organizacija je vzdrževala v nedrhi vaše organizacije. Od vas smo se učile, kako je treba organizirati delati, kakšno naj bo sistematično delo, da bi dale z njim našo narodno osvobodilno borbo čim večjo pomoč. Po našem prizgledu smo leta 1942 ustanovile svojo lastno organizacijo, ki je tedaj objemala vse primorsko ozemlje.

Nato je tovar. Samsa poudarila, da je v Trstu in na Primorskem zdelo organizacija žene vse do zadnje bajte v tolminskih hribih, ki so stoorile vse, kar je borba terjala od njih.

Nato je omenila osvoboditev Trsta, štiridesetdnevno svobodo v njem, ko je ljudstvo vzpostavilo svojo oblast ter umik osvoboditeljske Trsta Jugoslovanske armade. Orisala je protijudsko politiko angloameriške vojske uprave od zloglasnega ukaza št. 11 pa do habsburške šoviniistične reakcije in fašizma, ki so 1944 leta pustili sedeže demokracističnih organizacij, kakor je tržaško demokracijsko ljudstvo odgovorilo.

POČASTITEV SPOMINA Pinka Tomažiča in tovarišev

Nas narod se je vedno moral boriti za obstanek in je napredoval le s neizmernim trpljenjem. Pa čeprav so bili sovražniki sto in stokrat močnejši, ga niso mogli zatreti kljub vsem naporom.

Boj za naš obstoj, za naš jezik, za pridobitve, s katerimi se pred svetom upravičeno ponasamo, je bil dolga stoletja strahovit, našo zgodovino smo pisali z našo krvjo. Toda Trubar, Prešeren, Levstik, Cankar in drugi so pregnali temo s svetlo plamenico. In ta plamenica ne bo v naših rokah nikoli ugasnila!

(PINO TOMAŽIČ v ilegalni brošuri »Plamen«, spomladi 1940)

V sredo 15. t. m.
do sedem let, odkar so Pino Tomažič, Simon Kos, Ivan Ivančič, Ivan Vadal in Viko Bobek padli na openskem strelišču pod fašističnim svincem.
Na ta dan bomo dostojno počastili njihov spomin. —
Zjutraj ob 10.
poklonitev na Tomažičevem grobu na tržaškem pokopališču.
popoldne ob 15.
spominška svečanost na openskem strelišču.

Di chi è l'edificio in via Montecchi

3
Nei numeri del nostro giornale dal n. 271 al n. 284 abbiamo pubblicato fotografie delle dichiarazioni e dei documenti con firma autografa di Aldo Cumin e di Marcello Serbo, i due capi del lavoro volontario, per corroborare tutti quei dati e rapporti di cui abbiamo parlato nelle due puntate precedenti. I documenti sono scritti in italiano e raccomandiamo perciò a tutti i lettori di volerli esaminare, in quanto non lo avessero già fatto. Fra questi documenti pubblicati si trova pure un frammento della pergamena rinvenuta durante i lavori di ricostruzione e che contiene i dati storici riferiti nelle nostre puntate precedenti.

Abbiamo già sottolineato il valore morale e manifestativo del lavoro volontario, come pure il suo valore materiale che l'agente dello imperialismo Vidali vorrebbe sfruttare per i suoi bassi fini. Ed è appunto per tale ragione che vogliamo mettere a confronto il valore materiale del lavoro volontario (che importa, come abbiamo visto, 1 milione e mezzo) con il valore materiale di alcune parti dell'edificio, perché ognuno possa vedere quale è l'effettivo contributo del lavoro volontario, tanto sbandierato e così bassamente sfruttato.

Bisogna innanzitutto constatare l'ampiezza e la solidità delle parti ricostruite dell'edificio. Ricostruite furono tutte le parti danneggiate, i muri ed i soffitti; il muro principale (dalla parte del cortile) dalla base al quarto piano; l'intera scalinata; la tromba dell'ascensore; le diverse costruzioni del tetto e le due terrazze. Completamente nuova è l'installazione del riscaldamento centrale, dell'acqua e del gas, come pure tutte le installazioni elettriche, i lavori di falegnameria, vetreria, pittura e i lavori da bandio. Altrettanto sono completamente nuove le guarnizioni e la pavimentazione (parchetti, pavimenti in zollette e in mosaico, pareti in porcellana), come è completamente nuova tutta la canalizzazione e l'installazione del cavo elettrico e di quello telefonico.

Confrontando il valore materiale del lavoro volontario (milioni 1,5), vediamo che, p. e. la sostituzione dei blocchi in cemento armato danneggiati con dei nuovi, comportò una spesa di oltre 7.7 milioni. Lo ascensore (senza lavoro in muratura e senza porte) costò oltre 2,8 milioni. L'atrio è in marmo di Montepulciano; le scale in marmo nero nubo; le pareti della scalinata in marmorino; i gabinetti, i bagni, i lavatoi, le cabine fotografiche, le camere oscure e le diverse vasche della zincografia sono tutte guarnite con quadrelli smaltati, e i pavimenti sono in mosaico e con quadrelli di porcellana.

L'intonaco della scalinata (marmorino) è costato quasi 2,4 milioni. Le stanze hanno la pavimentazione in parchetti di gercia, la sala delle linotype è in terrazzo e la sala della composizione a mano è pavimentata in zollette; la pavimentazione degli altri vani, delle officine e dei magazzini è in terrazzo, rispettivamente in quadrelli di porcellana. Con particolare attenzione è stata ordinata la sala per le riunioni al quarto piano ed il bar al quinto piano sulla terrazza. La porta di ingresso è in ferro.

La sola porta è costata 355 mila lire. Solo le finestre al quarto piano (sono lavoro in muratura, senza vetri, non verniciate e non murate) sono costate più di 2,5 milioni. Solo le porte al quarto piano (solo lavoro di muratura) sono costate quasi un milione.

Confronti del genere potremmo farli all'infinito. Siamo convinti che queste poche cifre possono bastare, affinché uno possa farsi una idea della differenza che corre tra il valore del lavoro volontario ed il valore e le spese occorrenti per la costruzione dell'edificio. Va da sé, e lo ripetiamo ancora una volta, che non è nostra intenzione sminuire l'effettivo valore del lavoro volontario. Le poche cifre che abbiamo ricordato vogliono soltanto far vedere ancora una volta quanto sia gonfiata e senza base reale tutta la campagna di acciamento di Vidali e del suo organo. Ciò sta a dimostrare, inoltre, che l'edificio non è stato ricostruito per dar posto alla spavalderia degli scissionisti vidaliani — traditori del movimento democratico ed agenti dello imperialismo e della reazione stalinistica italiana.

sleji. Vidalijev razkol se je sicer dotaknil tudi naše organizacije ASIŽZ, a izpodgrizel je ni. Del njeneje vodstva, ki preko nje skuša izvajati Vidalijevo stališče s preoblikovanjem njenega dela na način Udrugaženja Italijanskih žena ter s tem, da odpira vrata revizionizmu, je obsodil našo dosledno revolucionarno borbno pot, češ da je za žene neprimerna in pretežka. Ostali deli pa je ostal zvest program, ki si ga je naša organizacija začrtala letos v marcu na svojem ustanovnem kongresu ter se ni niti za las oddaljil od borbe za spoštovanje mirovne pogodbe, za udrutitve slovensko-italijanskega bratstva, za ohranitev pridobitve narodno osvobodilne borbe ter za socialno pravico. Prav ta zvestoba našim borbennim načelom in njihovim dosledno izvajanjem, združuje okoli njega množice demokracističnih žen obih narodnosti. V obširnem pismu smo obvestile izvršilni odbor Mednarodne demokracijske fronte žena o sporu, ki ga je del vodstva ASIŽZ, ki zavzema Vidalijevo stališče, poslušujoče se resolucije Informbiroja, namerno vnesel tudi v našo organizacijo. Na tisoče naših žena, ki smo jih seznanile z vsebino tega pisma, je dalo svoj podpis, da se strinjajo z njim. Njihove podpise smo, vezane v knjigo, odposlale izvršilnemu odboru MDFZ. Na sedanjem kongresu MDFZ v Budimpešti pa je kljub temu govorila v imenu ASIŽZ za Tržaško ozemlje predstavnica Vidalijeve frakcije.

Ni kraju svojega govora je tovar. Mara Samsa poudarila, da se tržaške antifašistke žene zavedajo, da se za prvimi kraškimi obronki, ki obkrožujejo Trst, pričenja Titova Jugoslavija, dežela, v kateri se gradi socializem in ki z delom zavrača vse krivične obtožbe. Udarci vaših kladiv, s katerimi si kujete novo življenje, se slišijo prav do Trsta in njihov zvok odmeva še onstran morja.

Kdo razbija SHPZ?

Glede Vidalijevih pisnov iz Sa-
leja, ki so v časopisih ali Lavo-
rore z dne 8. t. m. zopet izšli ne-
kaj svojega strupa na one, ki so
ostali dosledni svoji dosednji bor-
bi, moram javnosti pojasniti sle-
deče:

Kot pevovodja pevskega zbora
prosvetnega društva »Rdeča zvez-
da« iz Saleja me je odbor društva
vedno vabil na svoje seje, poseb-
no še če je bilo treba organizirati
kako proslavo ali prireditve, pri
kateri naj bi sodeloval pevski
zbor. Pri organizaciji Cankarjeve
proslave pa odbor tega ni storil,
seveda z namenom, da me javnosti
prikaže kot sabotirajo slovenske
kulture. Pripomniti moram, da o
organizaciji Cankarjeve proslave
niso vedeli niti drugi odborniki
društva, ki ni pihal v Vidalijev
rog.

O Cankarjevi proslavi sem po-
nkležju izvedel komaj pol ure pred
njim pričetkom kot vsi drugi
člani društva, brez kakšnega pova-
bila ali pojasnila, da pri proslavi
sodeluje pevski zbor. Proslave sa-
me se res nisem udeležil zaradi
družinskih zadev, v kolikor pa bi
bilo urejeno, da sodeluje tudi pe-
vski zbor, bi se je gotovo udeležil
in vodil pevski zbor, da tako reče
velikega truda improviziranega pe-
vovodje g. Pegana Karla.

Gospodje odborniki, Vidalijevi
podpreniki, ne bodo mogli tajiti, da
je bila pred vsakim pevskim na-
stopom pevka vaja, da je pa pred
Cankarjevo proslavo ni bilo in po
prijemih krivdi, ker je niso skli-
kali in me tudi o kaki proslavi in
nastopu pevkega zbora niso obve-
stili. Tudi ne bodo mogli tajiti, da
se v soboto, t. j. en dan pred Can-
karjevo proslavo, pevec vidalijevi
— gotovo po navodilih gospodov
odbornikov, Vidalijevih pristave —
nisem udeležil redne pevke vaje, me-
medtem ko so na vajo prišli pevci,
ki ne trobijo v njihov rog.

Če gospodje vidalijevi smatrajo,
da nisem vreden, da vodim pevski
zbor prosvetnega društva »Rdeča
zvezda«, ker sem odločno odbil svo-
je sodelovanje pri proslavi zaseda-
nja AVNOJ-a, ker se zavedam, da
vidalijevi nimajo nikake pravice
proslavljati ta zgodovinski dan ju-
goslovenskih narodov in ponovno od-
ločno poevam, da tudi v bodoče pri
takih in podobnih prireditvah ne
bom sodeloval, ker nečem pljunuti
na vse ono, za kar sem se vedno in
neustraheno boril. Povem jim
tudi, da me od poti moje borbe
ne bodo odbile niti grožnje, niti
liški z raznimi »doli«, ki jih meče,
jo pred vrata.

O vzhodu »gospoda«, ki so mi ga
nadelj Vidalijevi pisni v svojem
dopisu v listu »Lavoratore«, bi pa
še rad pripomnil, da sem bil tova-
riš že takrat, ko je bilo pravo to-
varštvo precej bolj nevarno po-
kazati kot sedaj, ko nekateri na
vse vetrove trobijo svoje tova-
rštvo, da zakrijejo pretekle grehe
ali svojo prejšnjo bojvoljnost in
ko so nekateri ljudje tovarštvi, ki
bi sicer ne bili, so pa to samo za-
radi tega, ker je v modi.

OBAD JANKO
pevovodja

Cankarjeva proslava na Proseku je odlično uspela, kljub nekulturnemu posredovanju vidalijevcev

Prosvetno društvo »Rdeča zvezda«
je priredilo v nedeljo 12. t. m., v
prosvetnem domu na Proseku Can-
karjevo proslavo. Z njo je po-
častilo velikega slovenskega pisatelja,
dramatika, kritika in borca za pra-
vico zatiranih in izkoriščenih pro-
letarskih množic. Proslavo je začel
domači moški zbor, ki je pod vod-
stvom tov. Cibica zapel pesem »De-
lavcem«. Nato je sledilo predava-
nje tov. prof. Benulića, ki je v krat-
kih besedah orisal Cankarjevo živ-
ljenje in delo ter njegovo borbo
z reakcionarno okolico. Mnoge nje-
govske misli je uresničila narodno-
osvobodilna borba. Po predavanju
je član SNG tov. Stane Raztresen
odlično recital Cankarjevo »Rdečo
zvezdo«, pozneje pa se
črtilje »Rdeča in lastavice« ter »Ko-
nece Podob iz sanj«. Velik delež, da
je proslava tako lepo uspela, je
prispeval komorni zbor, ki je za-
pel pod vodstvom tov. Ubaldina Vra-
ba. Številnim poslušalcem je petje
tako ugajalo, da je moral zbor za-
peti še nekaj pesmi. Prireditve je
zaključil domači mešani zbor, ki je
pod vodstvom tov. Cibica zapel
»Mogočno se dvigajo naše gore«,
pod vodstvom tov. Kanteta pa
»Zdravljico«.

Na koncu naj omenimo še, da so
hoteli nekateri Vidalijevi podpre-
niki onemogočiti tudi prireditve.
V dopoldanskem urah so se po-
lastili ključa dvorane in ga vrnili še
le nekaj pred pričetkom proslave,
ko so k temu bili prisiljeni. Zal
tudi nekateri pevke niso hotele na-
stopiti, vendar pa to ni nikogar mo-
tilo; zbor je tudi brez njih dostoj-
no izvršil svojo nalogo.

Dvorana je bila še dobro zasede-
na. Da ni bila zasedena še bolj, je
bila nemara kriva nedelja ali pa —
omejena trma. Ljudstvo na splošno
je bilo na proslavi, je odhajalo domov
z zadovoljstvom, ker je bilo delež
no lepega prosvetnega večera. Po-
novno se je lahko prepričalo, da
bomo kulturno napredovali, le če
bomo sami kulturni in da z nekul-
turnimi dejanji in razbijanjem kop-
lujemo sami sebi grob.

Božič in novo leto v tržaških zaporih

Da bi tudi jetnikom tržaških za-
porov dal nekaj božičnega in no-
voletnega razpoloženja, je oddelke
civilne policije, ki je dodeljen stra-
ženju jetnišnic, sestavi osmetek bo-
žičnega in novoletnega programa z
nekaterimi točkami. Za božič bodo
jetniki dobili boljše kosilo z vinom,
in medli bodo 3 božična drevesca in
smei: ženske oddelke, mladostnike
in v ambulanti jetniške bolničnice.
Posebna dajanja bodo pri obiskih
jetnikov 23., 24., 25., 27., 30., in 31.
t. m. ter 1. in 2. januarja.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Ladjedelnica Martinuzzi je prenehala obratovati

Kje se sedaj tisti, ki so tržaškemu ljudstvu in gospodarstvu toliko
opevali Marshallov načrt? Zakaj molčijo odgovorne oblasti

Delavci ladjedelnice Martinuzzi,
kakor tudi vsi ostali prebivalci mi-
lskega okraja, so zelo razburjeni za-
radi vesti, ki se je kakor blisk raz-
širila med vsem delavstvom — ladjed-
larnica Martinuzzi preneha z o-
bratovanjem. Marsikdo se bo vpra-
šal, kako je prišlo do tega, da mo-
ra sicer tako majhna ladjedelnica,
ki pa je kljub temu s svojim de-
lom in poštovanostjo svojih de-
lavcev prispevala k razvoju naše
industrije, prenehati z delom prav
sedaj, ko so razni propagandisti
Marshallovega plana kričali in tro-
botali na vse strani, da bo prav
ta plan nudil vso denarno pomoč
tržaški srednji in majhni industri-
ji, ki si bo tako opomogla in se raz-
vila.

Nekateri trdijo, da je vsemu temu
kriva slaba uprava — morda je tu-
di to vzrok; toda vse večji krivici
kot slaba uprava so prav gotovo
vsaj tisti, ki so tržaškemu ljudstvu
toliko obetali, obljubljali ter po-
nujali in imeli toliko lepih besed,
s katerimi so opisovali vse blago-
stanje, ki ga bo deležno naše oze-
mlje, ko bo končno vključeno v Mar-
shallov plan. No, in to blagostanje
danes uživamo vsi; posledice go-
spodarskega »vzpona« pa lahko vi-
dimo v naši industriji. Kot primer
lahko vzamemo prav ladjedelnico
Martinuzzi, ki je prav v tem tre-
nutku prisiljena prenehati z obra-
tovanjem.

Ze takrat, ko je vodstvo ladjed-
larnice Martinuzzi odpuščilo z de-
la nekaj svojih delavcev z izgo-
vorom, česa da primanjkuje naročil,
ter javilo, da vojaška uprava ni
odobrila posojila, za katerega je
vodstvo zaprosilo, da bi krilo naj-
nujnejše dolge, smo opozorili od-
govorne oblasti na nevarnost, ki
preti vsej naši srednji in majhni
industriji. Opozorili smo jih tudi na
vse posledice, ki bi jih najbolj ob-
čutilo tržaško gospodarstvo, če se
ne bi našla rešitev, ki bi omogo-
čila raznim srednjim in manjšim
tovarnam nadaljnje obratovanje.
Kaže pa, da so ta naša opozorila
kot vedno naletela na gluha uša-
sa ter da se odgovorne oblasti kaj
malo brigajo, da bi uresničile vse
mogoče obljube, katerih je bilo v
zadnjem času polno časopisje, itd.

V primeru, da bi se ne dalo re-
šiti te ladjedelnice, smo zahtevali
od odgovornih oblasti, da bi ne do-
volile, da bi ta tovarna prešla v
tvoje roke; temveč da bi ostala še
vedno v rokah tržaških lastnikov.
In prav v zadnjih dneh se je zde-
lo, da se bo vsaj to naše upanje
uresničilo; vodila so se namreč
pogajanja med starimi in novimi
lastniki, ki bodo ladjedelnico pre-
vzeli.

Vodstvo SELVEG je uničilo še to
zadnje upanje. Ker mu je vodstvo
ladjedelnice baje dolžno že pre-
cejšajo vso denarja za uporabo
električnega toka, je vodstvo SEL-
VEG odredilo, da mora biti odvez
ladjedelnic električni tok, kar se
je v soboto tudi zgodilo. S tem da
je SELVEG odvzela ladjedelnici
Martinuzzi električno energijo ni
prizadela najbolj nje samo, temveč
je povzročila še mnogo večjo škodo
tamkaj službenim delavcem, ki so
ostali naenkrat na cesti brez dela
in zaslužka. Ali SELVEG res ni

Lastna hvala, cena mala

»Lastna hvala, cena mala« pravi
stari slovenski pregovor — tega
najbrže ne vedo pisni listi »Lavo-
rore«, ki smelo trdijo v svoji
včerajšnji številki, da je bil njihov
časopis edini, ki je pisal ter opo-
zoril javnost na opustje z dela,
izvršene pred dnevi v tovarni
OMMSA, kjer je izžubilo zelo po-
petno trideset tržaških delavcev.
Preden se človek tako samo-
vestno pohvali, bi se pač še lahko
vsaj površno prepričal, če ga ne
bi lahko kdo v njegovem znanostu
neugodno presenetil. Ali ne gospod-
je pri »Lavoratore«? Le prejšitje
si zadnje številke našega časopisa in
videli boste, da niste »edini« za-
govorniki in »branilci« interesov
delavskega interesa, temveč da je
še nekateri, ki branijo in ščitijo
zahteve in interese delovnega lju-
dstva, da pa se za to svoje delo ne
hvalijo in bahajo.

Vino mu je smesalo spomin

Bruno Trevisan je v nedeljo zve-
čer preveč globoko pogledal v ko-
zarec. Prav zaradi tega je izgubil
vsakršni drobec pameti in jo v ta-
kem stanju mahnil v hotel »Istria«.
Tam so mu pokazali vrata. Trevisan
ga se ni kar tako vdal, temveč
je začel rogovititi, da bo že šel,
ampak le z avtomobilom. Te besede
so lastnico hotela Lidija Zanchi-
jevo spravile pokoncu, posebno še,
ko je videla, da se je pijani mož
nameril naravnost k nekemu avtu,
ga odprl in se z njim odpeljal. Za-
to je takoj poklicala policijo, ki je
začela zasledovati avto. Tega je
emergera dohitela na trgu Ober-
dan. Tam so takoj začeli izpraš-
vati Trevisana. Zaradi okajenosti
je začel vpiti na policijo, končno
pa je hoče nočel moral z njo. Ta-
ko ga je spravila v varnostno o-
ceno. Šele tu se je izkazalo, da je
prav za prav mož je resnični last-
nik avta. Pa da je bil tako utru-
jen od vina, da se sploh ni zave-
dal, da bi lastništvo tudi dokazal
na trgu Oberdan.

Tržaška borza

Zlati sterling 9.300, (teleg.) 670, dolar
56,5, švicarski frank 185, 100 francov
135, avstrijski šiling 15,50.

IRENENTISTICNA BURKA 1948

Zaključek „kongresa“ zgodovinarjev

V nedeljo se je zaključil kongres
lokalnih italijanskih zgodovinarjev.
S tem so se tudi zaključile vse slo-
vesnosti v okviru proslav leta 1948.
Nedvomno bo vsak lakoj tganil,
kdo je vso zadevo priredil, zato bo
tudi razumel, kakšen značaj je vsa
stvar imela.

Iz včerajšnje »Voce libere«, ki
je prinesla zelo obširno poročilo ob
zaključku teh prireditve, je razvid-
no, da je bila vsa zadeva uprizor-
jena v slogu tukajšnjih trobatačev
dvatisočetne kulture in podobnih
»slavijev«. Socialisti Schiffer je
šel v svojem govoru malo predaleč
za njegove potrebe. Mož je začel
raziskovati tudi zgodovino ljublan-
skega mesta, potem ko se sedaj ni
pravilno preuči zgodovine tržaške-
ga mesta. Pri tem se je profesor
tako daleč spozabil, da je pozabil
na matične knjige in trdil o itali-
janstvu mesta, čeprav že sam nje-
gov prilemek kaže, da se mu po žilah
ne pretaka pravi »puro sangue«.

Zadevo, o kateri je sploh škoda
izgubljati besede, je zaključil dr.
Palutan. Ves kongres se je zaklju-
čil v nam namenjen izjavi, da do-
moljubnih fraz in v zatrevanju,
da bo »tvoje pomeni povezan z ma-
terjo Italijo. Kdaj se bo to zgodilo,
nadobudni zgodovinarji niso po-
vedali.

Za uspešno „borbo“ delavstva je treba „sodelovati“ z delodajalci

S takimi gesli vodijo „sindikarno“ borbo demokristjanski „sindika-
listi“ - To naj bi bilo njihovo „resno in politično“ delo v prid delavstva

Zdi se, da so se pristali demo-
kristjanske stranke kar naenkrat
zbudili iz svojega prijetnega spa-
nja ter so smatrali, da so prav
zdajnji dnevi v letu tisti, ki zapu-
stijo v človeku največ spomina in
se je treba torej poprijeti dela, da
bi se Tržičani ne spomnili samo
na razne sladkorne afeze v zvezi
z njihovo stranko, temveč tudi na
njihovo resno in globoko „poli-
tično delo v »prijateljskega
ljudstva«.

Za dosednje tega namena so seve-
da, da najboljša razne konference
disi politične ali sindikalne, kjer
lahko govorimo na dolgo in široko
razpravljajo o »izvršenem delu«
(ker se o izvršenem ne bi upali
pred javnostjo niti ziniti) itd. Ta-
ke konference so se na primer vr-
šile v nedeljo in sicer ena pri Sv.
Ivanu, druga pa v kinodvorani
»Ideale« pri Sv. Jakobu.

Pri Sv. Ivanu so imeli zborovanje
pristali tako imenovanih svobodnih
sindikato, na katerem so razpra-
vili, oziroma bolje rečeno, bi mo-
rali razpravljati o »problemi« kon-
vinskih delavcev v sedanjem po-
stojanju.

Če so že to problem delavcem,
bi prosili »kristjanske sindikaliste«,
da nam obrazložijo, kakšne so pa
njihove naloge pri reševanju teh?

Prav tako »uspešno« je bilo tudi
zborovanje pri Sv. Jakobu, vsaj
tako ga označuje revolverski časopis
»Ultimissime«, ki ves veselo ujo-
tavlja, da so končno pristali »zave-
dani« Italijani (to se pravi
»pristali Tržičani«) v »grozofort«
»Sentjakobčanov«, ki je bila do sedaj
»akti« kot niti trdijo najbolj trdna
postojanka.

Zalostna tolažba za vas, demo-
kristjani, ko morate v svet kričati
o zmagi, medtem ko ste jo slavili
v zaprti dvorani in morda še do-
bro zastraženi. Da je pa konferen-
ca »uspešna«, vam prav radi verjam-
vamo, ki je videl vsaj en tak
»uspeh« na lastne oči.

Min Variola otvorjen

Včeraj zjutraj so slovesno od-
prli nov min Variola v novem
delu pristanišča poleg žitnega si-
losa. Slovesnosti so prisostvovali
predstavniki vojaških in civilnih ob-
lasti. Po obsegu kakor po produk-
ciji presega novi min skoroda vse
bližnje mine v sosedni republikli
Italiji. Večnadstropna zgradba, v
kateri je min, je zgrajena po na-
črtih arh. Vicentinja iz Vidma.
Stroje pa je dobavilo podjetje
Bühler & Co., Uzwil, Švica.

Stare tradicije italijanskih sodišč

Na vojaškem sodišču v Vidmu
(Udine) so verjetno ljudje stare
tradicije, če iz kraljevsko-cesarskih
časov namreč. Sicer bi si ne dovo-
lili raznih neslanosti in ne bi po-
končali vojni sodil ljudi iz tukaj-
njih krajev, za nameček p a še po-
šiljali obsodo na dom.

Zadnjič smo že objavili nekaj
podobnega. Tedaj je namreč voja-
sko sodišče iz Taranta ustrelilo ta-
kega kozla. Danes smo pa dobili v
tome podobnih kos papirja iz Vidma.
Tam je namreč vojaško sodišče 2.
junija lanskega leta obsodilo Za-
garja Miroslava iz Trsta na pet let
ječe, ker se je kot Slovenec ob ka-
pitulaciji Italije 1943. leta rešil tu-
je Italijanske vojne mornarice in
šel v partizane, od koder se je vrnil
novembra 1945. leto domov v Trst.
Da bo zadeva še bolj zabeležena, so
na obsodo napisali tudi »sodne
stroške, ki bi jih moral Zagar pla-
čati«.

Vsi naši ljudje vedo, da je s tega
ozemlja izginila italijanska oblast
že 1943. leta. Ne zamerimo, če vo-
jaško sodišče v Padovi tega dejstva
ne pozna, toda nedvomno mu je
z druge strani prav dobro znano,

PRAPROT PRI ŠEMPOLAJU

Kot žrtve ste padli v borbi za nas

Odkritje spomenika padlim borcem, žrtvam nacifaši-
stičnih taborišč ter pogrešanim v osvobodilni vojni

Majhna kraška vasica Praproth pri
Šempolaju je v nedeljo z odkritjem
spomenika počastila in se oddolžila
svojim padlim borcem za svobodo
in žrtvam nacifašističnih taborišč
Imena, ki so doslej živel v spomnu
in srcih vaščanov, ki so dali svojo
dragoceno kri za svobodo in novo
zario slovenskega naroda, so vkles-
na v marmornato ploščo kot svetel
zgod, kot zgod, ki se za svobodo
ne straši nobenih žrtv, tudi
žrtve svojega dragocenega življen-
ja ne.

Obenem bo ta spomenik, kakor
vsi številni spomeniki po slovenski
zemlji, osvobodjeni in se tlačeni pod
tujim jarmom, opomin nam in za-
namcem, da vztrajno in dosledno
nadaljujemo borbo za cilje narod-
no-osvobodilne vojne, za katere so
padli naši najboljši sinovi.

Kot v borbi navezani sami na se-
be, tako so tudi vaščani postavili
spomenik iz svojih skromnih sred-
stev, vsak prispevajoč po svojih
močeh.

Kratka toda prisrčna proslava
se je pričela z enominutnim molkom
in z blagoslovitvijo spomenika. Pet-
najst vencev so poklonile demokra-
tične organizacije ter z njimi in
številnimi cvetlični obdali spo-
menik, na katerem smo brali imena
padlih borev:

DOLJAK FRANC
MILIC IVAN
KERSEVAN OTOKAR
PERIC VIKTOR
BLAZINA MAKSIMILJAN
GABROVEC SLAVKO
GRUDEN DUSAN
KANTE IVAN
URSIC VINCENT
GABROVEC HILARIJ
KOZMAN EMIL
PERIC JOZEF

Pevski zbori, godba iz Križa, re-
citacija in govor so dopolnili to
slovesnost.

Dviganje ladij v tržaškem pristanišču

V Miljskem zalivu dvigujejo tri
potopljene ladije: parnik na turbi-
ne »Dulio« s tonazjo 23.635 ton,
parnik »Giulio Cesare« z 21.900 ton
in »Sabaudia« z 27.800 ton. Skupaj
okrog 74 tisoč ton. Dela izvršuje
družba D. Tripicovich. Dvignjeni
material deloma odstopajo plažem
»ILVA«, deloma pa, kot plošče, pro-
filno železo in jambre VO produ-
ka zasebnikom. Parnik »Dulio«, ki
je bil zgrajen v letih 1914 do 1923,
je ležal nagiben na 54 stopinj in
10 metrov pogreznjen v morsko
blato. Dvigajo ga že od februarja.
Najprej so razdrl gornji stroj do
krova, nato pa so ga zvalnili.
Obenem pa tudi odkopavajo dno.
Zvalnili ga bodo skoraj do običaj-
ne lege, da ga bodo lahko odvleli
v dok, kjer bo razdrt. Dosedanja
dela pri dvigavanju so za 80% go-
tova. »Giulio Cesare«, ki je bil
zgrajen v letih 1914 do 1920 v An-
glij in je bil prav tako potopljen
zaradi bombardiranja in nagujen
na 54 stopinj, je do danes izravn
na 37,3 stopinj. Dela na njem so
opravljena 70odstotno. Sredi okt-
bra so pričeli dvigati prokeocena-
ski stolp »Sabaudia«, to je bivši
»Stockholm«, ki ima 27.800 ton in
leži blizu rafinerije pri Sv. Šeboti.
Parnik je bil, ko ga zadelo borb-
e, še nov in je napravil samo po-
kušne vožnje. Nagiben je na de-
sni bok za 56 stopinj in pogreznjen
za več kot 10 metrov.

Železniški promet od 29. XI. do 5. XII. 1948

V tem tednu je prišlo 1.109 vo-
zov z 14.807 ton blaga in se je od-
peljalo 2.204 vozov z 33.869 ton bla-
ga. Po izvodu odnosno namembu se
promet razdeli takole:

Dovoz	vagonov	ton
Avstrija	404	6.527
Italija	331	3.199
FLRJ	214	2.661
CSR	127	1.469
STO	18	306
Madžarska	10	96
Švica	4	29
Francija	1	20

Dovoz	vagonov	ton
Avstrija	1198	19.354
Italija	399	5.743
CSR	333	5.336
FLRJ	188	1.828
Švica	65	1.142
STO	29	481
Madžarska	2	15

Blagovna struktura prometa v
metriških tonah: rude in kovine: do-
voz 4833, odvoz 7024; žito in moka:
odvoz 12580; druga živila: 1468 -
7697; volno in bombaž: 95 - 732;
stroji: 209 - 74; premo: 375 -
2543; les: 3933 - 846; razno blago:
3394 - 2373.

Iz sodnijske beležnice

Po polomu Italije, ko so Nemci
vojaško zasedli te kraje, so SS-ovci
zaplenili vse premoženje oseb ži-
dovskega pokolenja. Tudi stanova-
nje inženirja Politzerja Andreja iz
ulice Commerciale 37 je doživel
obisk SS-ovcev, ki so zaplenili vse
pohištvo. To pohištvo je predstavl-
jalo celo bogastvo, saj je obstajalo
iz dragocenih umetniških kosov, v
katere je inženirjev oče vložil obil-
no denarja.

Nemci so vse zaplenjeno pohištvo
odpeljali v skladišče št. 25 v pri-
stanišču, kjer je ostalo blago vska-
la, dišeno za nekaj časa. Pozneje je
bilo prodano. Kupila ga je nekda OJ.
ga Masetti žena trgovca s pohi-
štvom Marchettija iz Vidma. Vsa
oprema je bila tedaj prodana za
smešno - nizko ceno 95 tisoč lir.
Takoj po kupitvi so opravilo novo
lastniki spravili v Videm. Ko se
je vihar polegel in se je inženir
vrnil, je takoj vložil tožbo proti
Olgi Masettijevi. Včeraj se je go-
spa pred posebnim oddelkom tu-
kašnjega tribunala zagovarjala
zaradi prikrivanja tujeja blaga
in nezakonite posesti blaga, ki iz-
haja iz okupatorjeve roke. Sodišče
je ženo opustilo, češ da dejanje,
ki ga je izvršila ni kaznivno. Pred-
sednik sodišča je bil dr. Thernes.
državni tožilec dr. Colotti, ob-
žalnik z zagovarjala odvnetika
Cenzato (oče in sin iz Vidma). V
nku s prezezanji zapletenih ži-
lam. Na prvih zaslišanjih je
Turco zanikal vsakršno krivdo.

Danes proces proti uradniku Turcu

Danes bo pred potnim sodiščem
sodna razprava proti Josipu Turcu,
ki je obtožen izsiljevanja in izda-
janja ponarejenih uradnih doku-
mentov.

Citatelji se bodo nedvomno spom-
nili, koliko prohu je pred mesec
vzbudila Turkov afera, na kate-
re je padel sam, da je kot sod-
nijski uradnik na oddelku za iz-
dajanje navedenih sprečeval uved-
de nekako trgovanje s temi doku-
menti. Preden je policija prišla v
njegov urad, se je Turco umaknil
in se nekaj dni skrival, dokler ga
niso našli v neki bližnji vasi na se-
nku s prezezanji zapletenih ži-
lam. Na prvih zaslišanjih je
Turco zanikal vsakršno krivdo.

ROLEDAR

Torek 14. decembra

Spiridon, Dušan

Sonca vzhaja ob 7.38, zahaja ob 16.21. Dolžina dneva 8.83.

Luna vzhaja ob 14.43, zahaja ob 5.35.

Jutri 15. decembra

Irenej, Strojlan

SPOMINSKI DNEVI:
1893 se je rodil August Cesarec, na-
darejeni hrvaški pisatelj, mi-
slec in borec za pravice delov-
nega ljudstva. L. 1941 so ga
ustati ubili.

Gledališče Verdi
Danes ob 20.30 bo četrti predstava
Verdieve »Traviata« za abonente re-
da B.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE
Dne 12. in 13. decembra se je v
Trstu rodilo 8 otrok, umrlo je 19 oseb,
porok pa je bilo 11.

Cerkvene poroke: kovač Bruch
Franc in potrošnica Aletta Ne-
rina, uradnik Sacerdoti Ivan in gos-
podinja Carni Antonija, sofar Ravilo
Umberto in uradnica Virginella He-
lena, učitelj Ravilica Ireneo in urad-
nica Di Nicola Roza Marija, čevlar
Gorobey Nicolo in uradnica Del Mar-
linčarka Buri Lidija, učitelj Šabot
dr. Marli in uradnica Krajnar Marija
uradnik Sacerdoti Ivan in uradnica
Cabi Sabina, tečaj Tavar Germano
in gosposinja Obad Alojzija, trgovec
Lodolo Bruno in gosposinja Tuza Fl-
rella, agent civilne policije De Schar

JUGOSLOVANSKA NAFTA

„Ali imamo nafto? Da, imamo jo. Imamo jo v drobovju
zemlje celo več kot nam je potrebno“ (Boris Kidrič na V. kongresu KPJ)

(Nadaljevanje in konec)

Pri vrelcu nafte

Pihal je močan veter čez ravni-
no, ko so začeli delavci postavljati
vitalni stolp št. 6. Nastopil je
mraz, da so se zmrzle roke de-
lavcev prijemale mrvlega železa.
Toda kljub temu so delavci izur-
šili veliki delovni podvig. Pet dni
pred rokom so postavili temelje.
Postavljanje stolpa, ki je visok
36 m, in postavljanje strojev je
bilo tudi izvršeno pred rokom.

došli veliko globino. Vsak čas
pričakujejo, da pridejo do nafte.
Sistem, kakovost in hitrost pri
delu so se stalno izboljševali.
Medtem ko so v začetku letošnje-
ga leta za vrtanje uporabili od
4 do 6 mesecev, so sedaj ta rok
skrajšali na dva meseca. Ljudje
so postali drznejši, iznašli so no-
ve oblike dela. Dvočrtašnji ne-
pismeni kmetje so postali moj-
stri vrtalci. V kolektivih so zrasi-
li ljudje kot je ing. Vjekoslav Pe-
roš, pod čigar vodstvom dosejajo
danes najboljše uspehe, in drugi

Pogled v bodočnost

Iz nafte, ki se črpa na tem pod-
ročju so pridobili celo vrsto pro-
izvodov visoke kakovosti v rafi-
nerijah. Bencin za avtomobile,
whitespirit (beli spirit), olje za
kurivo, strojno cilindrično olje,
lahko in težko olje, parafin,
asfalt, petrol-koks, masti za ma-
zanje, vazelin, transformatorsko
olje in cela vrsta proizvodov za
farmaceutsko in kemijsko indu-
strijo.

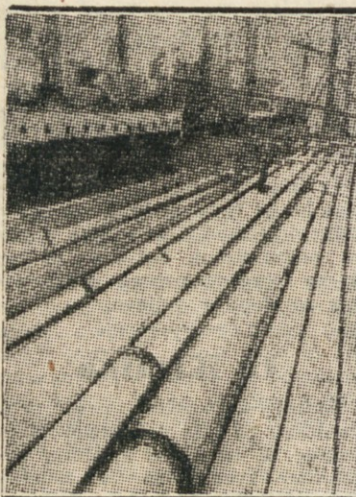
Leta 1939 so v Jugoslaviji pro-
izvajali letno samo 1000 ton naf-
te, kar pomeni, da je na enega
prebivalca prišlo 0,06 kg. Po
proizvodnji nafte je bila Jugos-
lavija zadnja država v Evropi. V
letu 1951 pa bodo dosegli proiz-
vodnjo od 500.000 ton surove
nafte. Za predelavo teh količin
bodo zgradili rafinerijo. Tempo,
s katerim napredujejo, čeprav je
precej težko, obširna izkorišča-

nja v do sedaj neznanih področ-
jih, geološke raziskave in posku-
sna vrtanja v novih krajih že se-
daj jasno in glasno govorijo, da
bodo plan uresničili in ga celo
prekoračili.

To pa je šele samo začetek. Ve-
lika bogastva v nafti, prirodnih
plinih in oljnatih škrljčevih, s-
katerimi razpolaga Jugoslavija,
dajo perspektivo močnega razvoja
jugoslovanske industrije nafte. Iz
oljnatih škrljčev bodo dobivali
vse proizvode kakor iz nafte. Na
nekih do sedaj raziskanih nafto-
nosnih področjih so ogromne ko-
ličine prirodnega plina metana,
ki bo služil v kemični industriji
kot pogonsko gorivo in kompri-
miranih steklenicah za avtomobil-
ski park, za izdelavo farmacev-
tskega materiala, za razsvetljavo
železniških vagonov itd.

Začetni uspehi dokazujejo, da
so zasnove jugoslovanskih vodi-
teljev in učenjakov pravilne.
Ustvaritev močne industrije naf-
te bo prispevalo k ukinutvi tež-
kih gospodarskih posledic polko-
lonialne preteklosti, v utrditvi ne-

odvisnosti dežele in dvigu celo-
kupne gospodarske moči antiim-
perialističnega socialističnega ta-
bora, kateremu pripada Jugosla-
vija.

PRISTANISKE NAPRAVE ZA
NAPOLNJEVANJE LADIJ Z
NAFTO

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Italijansko gospodarstvo v krizi

Italijansko gospodarstvo je v
krizi, katere glavni znak je brez-
poselnost. Po uradnih podatkih
je znašalo število brezposelnih
januarja 1946 1,4 milijona,
decembra 1947 1,8 »
avgusta 1948 2,2 »
Mešansko časopisje seveda prav
malo govori o brezposelnosti in
množici drugih znakov krize
— o pasivnosti italijanske pre-
dvidenja, o stagnaciji produk-
cije, o inflaciji, o pasivnosti drž-
avnega proračuna. In kar je
glavno — vsi so soglasni s tem,
da te težave niso začasne, ampak
da se bodo vlekle dolgo vrsto let
in da ni videti, kdaj jih bo mogoče
rešiti. Z drugimi besedami, ita-
lijska buržoazija nima perspekti-
ve, da postavi italijanski kapi-
talizem na lastne noge in da do-
seže ekonomsko samostojnost ita-
lijskega kapitalizma.

Uvoz v Italijo je znašal l. 1947
413 milijard lir, izvoz 205 milijard
in ta pasiva bo letos še večja.
Pasiva obstoje skoraj izključno v
trgovini z Ameriko, predvsem v

trgovini z Združenimi ameriški-
mi državami, na katere je od-
padlo 87% deficita. Delež ZDA v
italijanski zunanji trgovini je
znašal

	1. 1938	1. 1948
pri uvozu	15%	60%
pri izvozu	12%	12%

De Gasperijska politika vklju-
čevanja Italije v zapadni blok
pretvarja to povojno pasivo ita-
lijske zunanje trgovine v traj-
no pasivo. Celo optimistična pred-
videvanja, ki jih je predložila ita-
lijska vlada Evropski organi-
zaciji za ekonomsko sodelovanje
(EECO), navajajo, da bo imela
Italija l. 1951-52, torej po koncu
Marshallovega plana, še vedno
okrog 400 milijonov dolarjev de-
ficita v zunanji trgovini, poleg te-
ga pa še nadaljnjih 100 milijonov
dolarjev deficita v plačilni bilanci.
Deficit plačilne bilance izvira
predvsem iz zmanjšanja trgovin-
ske morarice, ki je Italija zaradi
ameriške politike ne bo mogla
dvigniti na predvojno stopnjo.

Gornje številke pomenijo, da
je italijanski vladajoči razred
sprejel položaj, v katerem je in
bo odvisen od ZDA.

Toda gornje številke ne pome-
nijo, da za italijansko gospodar-
stvo politiko ne obstoje možnosti,
ki bi zmanjšale deficit italijanske
zunanje trgovine. Izbratiti te mož-
nosti bi pomenilo prvič reorgani-
zirati osnovne italijanske indu-
strije — mehanično, električno,
kemično.

Značilno je, da so ravno te ita-
lijske industrije presegale pred-
vojne količine izvoza. Tako je Ita-
lija izvozila (v tisočih kvintalov)

	1938	1948
(prvih 8 mesecev)		
železa, jekla, cevi	80	430
obdelovalnih strojev	6,5	83
tekstilnih strojev	3,9	46
pisalnih strojev	1,3	4

Poleg tega so presegle predvoj-
ni izvoz električna in kemična
industrija. Te številke točno ka-
žejo možnosti, ki jih ima ita-
lijsko gospodarstvo. Industrije, ki
so povečale po vojni svoj izvoz
predstavljajo industrije, od kate-
rih zavisi nivo in razvoj ita-
lijskega gospodarstva. Toda da bi
te osnovne italijanske industrije
še nadalje povečale svoj izvoz in
da bi to povečanje bilo trajno, bi
bilo potrebno prvič obnoviti, mo-
dernizirati te industrije in drugič
reorganizirati te industrije tako,
da bi morale izvažati na edino
svoje trajno tržišče — v jugo-
vzhodno Evropo in Sovjetsko
zvezo.

Takšna politika izgradnje in
prestrukturiranja italijanske in-
dustrije bi nasprotovala Marshallo-
vemu načrtu in De Gasperijska
vlada je ne sme in ne more
sprejeti.

Italija ima danes industrijsko
zmogljivost, ki z malimi izjema-
mi presega predvojno. Toda ita-
lijska industrijska produkcija je

dosegla v 3. četrtletju le 80%
produkcije iz leta 1938 in v letoš-
njem 2. četrtletju je produkcija
padla na 70%. Poleg Nemčije in
Avstrije je Italija danes edina ev-
ropska država, kjer industrijska
produkcija še ni presegla pred-
vojne. Ker se italijanska indu-
strijska oprema skoroda ne ob-
navlja in ker ni novih investicij
v industrijo, je italijanska indu-
strija v znatni meri zastarela, al-
točneje rečeno, ni na oni višini,
kot je industrijska oprema ita-
lijskih konkurentov na svetov-
nem trgu. In ker ta zastarela in-
dustrijska oprema ni v celoti iz-
koriščena, so stroški italijanske
industrije na splošno višji od
stroškov italijanskih konkuren-
tov.

Zato je tudi produktivnost dela
v italijanski industriji znatno pod
predvojno in sicer 70-90 odst.
predvojne proizvodljivosti.

Številke o naraščanju brezpo-
selnosti, podatki o padcu produk-
cije mnogih industrijskih panog
in podatki o kopičenju zaloga go-
vorijo o zastoji v industriji. Ker
Italija ne sme preorientirati svoj-
ega izvoza na jugovzhodno Evro-
po in na Sovjetsko zvezo, se Ita-
lijska industrija ne reorganizira
in ostaja brez novih investici-
cij. In ker je italijanska buržo-
zija prisiljena, da poskuša priti
do profitov na račun zmanjšanja
standarda delavskih množic,
si ona s tem zmanjšuje kupno
moč notranjega trga.

Poljedelstvo

Protislovje med povečanjem
profitov na račun standarda de-
lavskih mas in med zmanjša-
njem kupne moči delovnega ljud-
stva velja tudi za poljedelstvo.
Italijansko poljedelstvo karakteri-
zira veliko število brezposelnih
in premalo zaposlenih: od 4,3 mi-
lijonov kmečkih gospodarstev je
1,6 milijona parcelnih posestni-
kov in najemnikov ter 0,8 milio-
na poljskih delavcev, ki živijo
od dela na veleposestvih. Fevdalni
ni odnosi so na jugu Italije zdru-
ženi s tehnično in kulturno za-
ostalostjo, ki ni daleč od srednje-
veških razmer.

Italijanski vladajoči razred je
sustavljen iz industrijske buržo-
zije, ki se je zvezala s fevdalnimi
veleposestniki. V pomanjkanju
drugih možnosti je italijanska
buržoazija bolj kot katere koli
druga vlagala kapital v mestne
in poljedelske nepremičnine. Tak-
šen vladajoči razred seveda ne
more izvesti agrarne reforme in
načrti obetajo, da bo De Gaspe-
rijska vlada še vnaprej čuvala
veleposest in da pri vsej politiki
popolnih amelioracij (bonifica in-
tegrale) nadaljevala Mussolinijev-
vo prakso valoriziranja velepose-
stev na račun državnih blagajen.

ZAPADNE POLJSKE POKRAJINE

Pretekla so že tri leta, odkar
so jedinice poljske vojske skupaj
s slavno sovjetsko vojsko preko-
račile reko Odro in Niso ter pre-
nesle borbo izven meja nove Polj-
ske in nadaljevale zmagoviti
pohod proti Berlinu.

Tako so rdečearmejski skupaj s
poljskimi vojniki osvobodili te
stare slovanske pokrajine, zgo-
dovinske pokrajine poljske drža-
ve, ki so med prvimi postale
žrtve nemškega »Drang nach O-
sten« (pritisk proti vzhodu) še v
srednjem veku.

V srednjem veku je bila mejna
reka med Germani in Slovani
reka Labe. V njenem porečju so
živel plemena Polabskih Slova-
nov. Bili so prvi na udaru nem-
ških napadov proti vzhodu, ki so
se začeli še pred tisoč leti. Ze v
začetku X. stoletja našega štetja
sta nemška vladarja Henrik I. in
Oton I. usmerila svojo ekspanzi-
onistično politiko proti Polabskim
Slovanom pod izgovorom, da ši-
rita krščanstvo med poganskimi
Slovani. Preko Labe, s tirolskih
in bavarskih gora so Germani
počasi osvajali dežele ob srednji
Donavi, na severu čez Varto in
Vislo pa so prodrli do reke Nje-
mena in odrezali Poljsko popo-
lno od morja. Povsod so nem-
ški napadali na silo vpadali v
slovanske dežele in s križem in
mečem pomečevali in brezobzir-
no uničevali Slované.

Poljska vladarja Meško in Bo-
leslav Hrabri (okrog leta 1000)
sta za časno ustavila nemško
napadalnost s tem da sta osnova-
la močno poljsko državo, katere
meje so tekle zapadno od Odro
in Nise. Po njuni smrti se je
nemška napadalnost nadaljevala
pod raznimi načeli in gesli, toda
vedno s ciljem osvajanja vzhoda
in uničenja Slovanov. Pri tem so
pomembno vlogo igrali nemški
duhovniki in predvsem nemški
križarski red, ki je bil v 14. sto-
letju najbolj bojovita sila ger-

manstva. Sicer so ga odločno
potolčki združeni Poljaki, Rusi in
Čehi pri Gruenwaldu, ali s tem
nemško prodiranje ni bilo ustav-
ljeno, ampak samo časovno zadr-
žano.

Ko je bila v 17. stoletju usta-
novljena Prusija, se je napadal-
nost še povečala.
Z versajskim mirom je bila
Poljska vzpostavljena in je do-
bila samo ozek koridor, ki jo je ve-
zal z morjem, medtem ko je Vzhodna
Prusija, Zapadno Primorje in
vse porečje reke Odro ostalo
pod Nemčijo.

S tako polovično in nemogočo
rešitvijo je dobila Poljska proti
Nemčiji 1.920 km popolnoma ne-
zavarovane meje, medtem ko so
ostale v nemških rokah vsa stra-
teška in izhodna oporišča, s kate-
rih so mogli izvršiti napad v vsa-
kem trenutku. Te svoje prednosti
so hitlerjevci tudi izkoristili v
drugi svetovni vojni in likvidira-
li najprej ČSR, potem pa tudi
Poljsko.

Z zmagovitih protihitlerjevskih
zvez na čelu s Sovjetsko zvezo so
bile vrnjene Poljski njene pra-
stare dežele, zibelka poljske dr-
žave: Gornja in Spodnja Slezija,
Zapadno Primorje, Ljubliška po-
krajina, Gdansk in del vzhodne

Prusije. S tem ni bilo zadostno
samo pogodbeni pravici, ampak
so v mali meri dali s tem Polja-
kom odškodnino za taborišča, trp-
ljenje, rušenje in žrtve, ki so jih
pretrpeli v šestih letih najtežje-
ga suženjstva. Zadostuje samo
omeniti, da je Poljska za časa
druge svetovne vojne izgubila
okoli 6 milijonov prebivalcev, od
tega na fronti 150.000, vse ostalo
pa po taboriščih smrti in na pri-
silnih delih.

Nemci, ki so bili nastanjeni v
teh pokrajinah, niso čakali osvob-
oditve. Od 6 milijonov, kolikor
jih je približno bilo leta 1939, se
jih je okoli 3 milijone preselilo
že med vojno v zapadne nemške
kraje. Od preostalih 3,5 milio-
nov, kolikor jih je še ostalo po
osvoboditvi, se jih je preselilo
prostovoljno na zapad okrog 1
milijon, ostali pa so bili na teme-
lju sklepov v Potsdamu in za-
vezniškega kontrolnega sveta za
Nemčijo preseljeni v britansko
in sovjetsko področje Nemčije,
tako da danes v osvobojenih
krajih Poljske ni čez 300.000
Nemcev. Istočasno je Poljska v
teh krajih naselila poljski živelj
z vzhoda države in repatriirane
Poljake iz raznih dežel. Danes
na področju osvobojenih pokra-
jin živi 4.500.000 priseljenih Po-
ljakov in 1 milijon 200 tisoč sta-
rooselcev Poljakov, ki so se uprli
pomenjenju.

Osvobojene pokrajine predst-
avlja tretjino teritorija poljske
republike (101.000 km²), toda
njihov delež v gospodarstvu dr-
žave bo mnogo večji glede na
bogastvo z rudnim blagom, raz-
vito industrijo, kmetijstvo in
prometnimi možnostmi.

Bogastvo surovin, predvsem
premoga odlične kakovosti, mo-
čna industrija in pridobitev veli-
kega dela baltičke obale, vse to
je povzročilo velike spremembe
v gospodarskem ustroju Poljske.
Medtem ko je bila Poljska preje
pretežno kmetijska država, je se-
daj postala industrijska država
in pomemben činitelj na Baltiku.

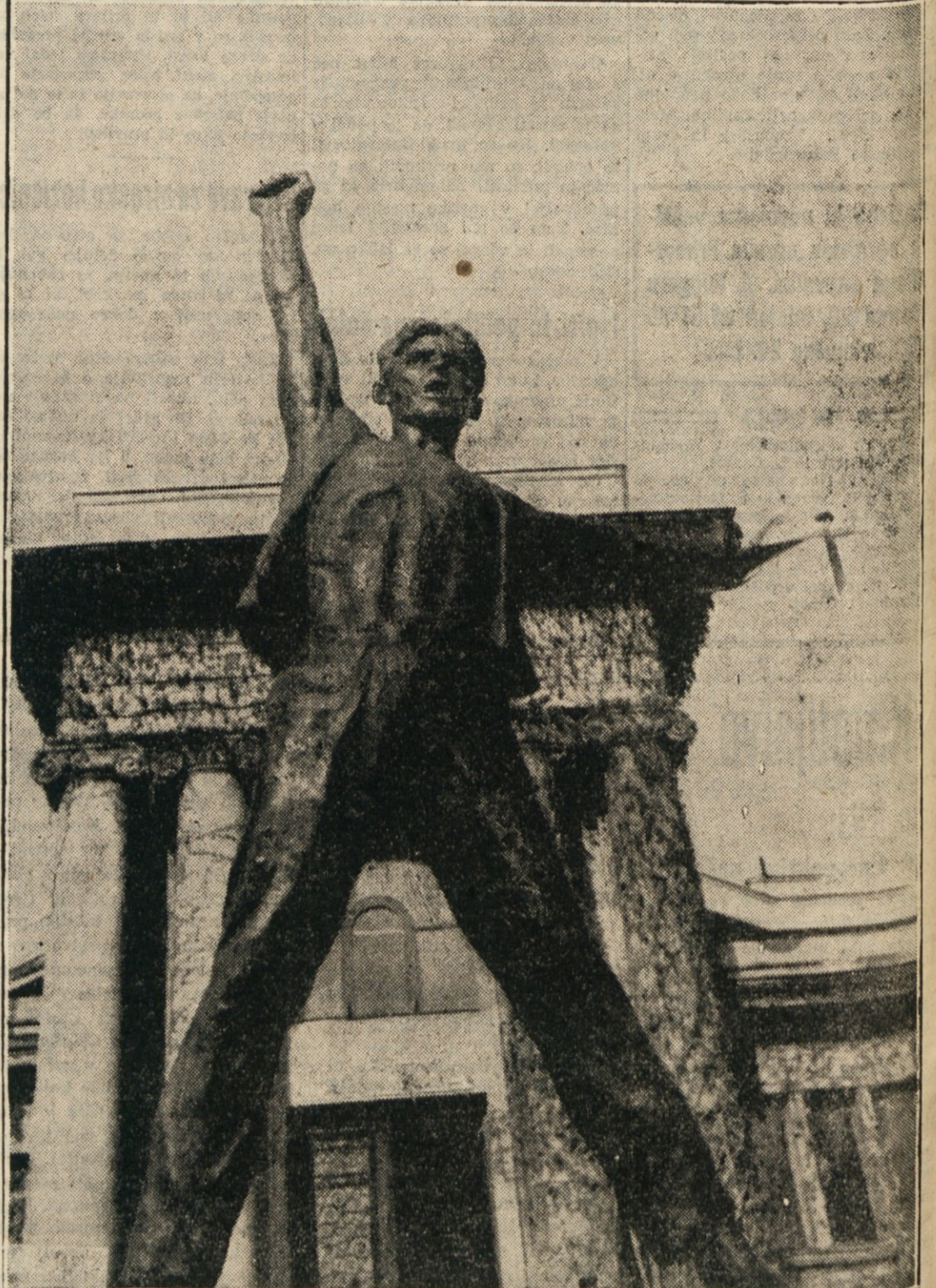
V Sleziji nahajamo ogromne
množine premoga, ki jih cenijo
na 21 milijard ton, tako da je
skoraj vsa proizvodnja premoga
in koks v vzhodni in srednji
Evropi danes v rokah Poljske.

Posebno važna za Poljsko je
pridobitev morske obale in no-
vih velikih pristanišč. Do leta
1939 je imela Poljska vsega 70
km obale in 1 pristanišče Gdinj,
sedaj pa ima Poljska 600 km
obale in štiri velike luke (Še-
čin, Gdansk, Gdjinjo in Kolob-
žeg).

Osvobojene pokrajine imajo ve-
liko važnost, ki se tiče vseh de-
ležev ljudske demokracije, pred-
vsem pa slovanskih držav. V po-
litičnem pogledu se je s tem me-
ja proti Nemčiji skrajšala na
svoji 400 km.

Ljudska republika Poljska in
vse poljsko ljudstvo s podporo
vsega demokratičnega tabora na
čelu s SZ obnavlja svojo domovi-
no in dokazuje s tem iskrene
težnje in želje za ohranitev trd-
nega mira na svetu. Na drugi
strani pa v taboru imperialistov
in netlečev vojne ogrevajo nem-
ški revizionizem in se pojavljajo

advokati, ki bi hoteli braniti
zgubljeno pravdo junckerjev in
nacistov. Vsi nemški šovinisti in
njihovi advokati na zapadu naj
vedo, da se sklepi v Potsdamu ne
morejo menjati, ker ti so delo
pravice, razuma in zaštita osnov-
nih življenjskih pogojev Poljske.
Kdor bi se usodil menjati prednje
sklepe, bo naletel na odločen op-
por poljskega in ostalih slovan-
skih demokratičnih narodov na
čelu s Sovjetsko zvezo. Osvoboje-
ne pokrajine, svojo dedovino in
svojo bodočnost bo znal poljski
narod braniti z enako žilavostjo
in silo, s kakršno je pristopil k
njihovi obnovi.

V BEOGRADU SO OTVORILI SEDMO RAZSTAVO ZVEZE SRBSKIH KIPARJEV. NA SLIKI JE
VHOD V RAZSTAVNI PROSTOR, PRED KATERIM JE KIP MLADEGA SRBSKEGA KOVINARJA.
KI SO GA NEMCI OBESILI PRED SMRTJO JE VZKLICAL STALINU IN POZIVAL LJUDSTVO
K UPORU.

Začelo se je vrtanje. To je bilo
točno pred enim letom. Podnevi
in ponoči ne glede na mrzel ve-
ter, senč, velik dež ali letno vro-
čino je enolično odmevalo breme-
nje strojev, ki so vrtali v globino
zemlje. Vsak dan so stroji vrtali
vse globlje in globlje. V dnevnih
poročilih so se številke večale:
150... 630... 1100 m. Dleto je upo-
rno udarjalo sedaj hitreje sedaj
laže skozi pred, lažje, glino in
strjeni pesek. V laboratoriju so
vsak dan raziskavali material, ki
so ga privlekli iz globine. Prišli
so do peska in olja. Vrtanje je
bilo končano.

Začel se je najtežji del posla.
Ko so na posameznih globinah
točno upotobili sloje, so začeli ce-
mentirati izvrtano izdoblino. Pri-
prave so trajale osem dni. Vsak
delavec je imel točno določeno,
kaj mora napraviti v vsakem tre-
nutku. Razpored je bil tak, da so
ljudi, ki bi občutili najmanjšo ut-
rujenost, takoj izmenjali. Delavci
so v cementnem premazu ne videli
drug drugega delati z ogromno
brizno. V trenutku je v globino
zemlje zginila cela gora cimenta.
V eni uri in 20 minut, kolikor
časa je najdlje smelo trajati ce-
mentiranje, je bilo vdelano 30
ton cimenta. To je bil velik po-
dviž še ne preveč izkušene ga-
lektiva. Samo majhna napaka v
proračunu ali zastoj pri delu bi
dovedla do tega, da bi se cement
na določenih globinah prehitro po-
sušil in vse delo bi bilo v tem
primeru propadlo in bi se podaljš-
alo najmanj za pol leta.

Po tej veliki zmagi je prišla
druga. Natančne naprave so zač-
ele delovati. V najspodnjem
sloju, kjer leži nafta, so prebili
cevi in cement. Bati so začeli de-
lovati, tekočina v cevih se je za-
čela vse višje in višje dvigati. Oči
vseh so bile uprte proti ventili-
m. Slišali se je samo enakomerni
sum batov, ki so se dvigali in
padali... in nenkrat je udaril cu-
rek, temnozeleno tekočino. Val
navdušenja je zajel ljudi. Nafta
je padala po njihovih oblekah,
lovili so jo v roke, vonjali in
vduhali in drug drugemu čestili.
Direktor podjetja je priskočil
in zaprl ventila.

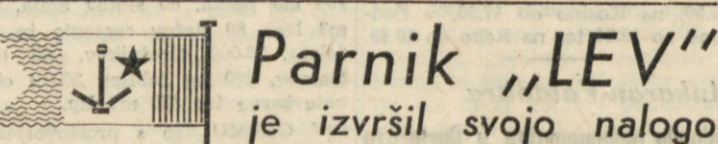
Poskus je uspel!
Ko je po treh dneh bila vde-
lana globinska črpalka, se je za-
čela redna proizvodnja. Delo, ki
je trajalo nekaj več kot pol leta,
je bilo bogato poplačano.
Medtem ko je dragocena teko-
čina po naftovodih odtekala v
velike rezervoare v ravnini, so
odmevali enakomerni udarci vr-
tinskih naprav na raznih stolpih.
Delavci so vsak dan presegali
norme, čeprav jim je večkrat pri-
manjkovalo gradivo. Uspehi so,
da pri cementiranju na stolpu št.
7 v eni uri in 40 minutah na glo-
bini od 2500 m, vdelajo 60 ton
cimenta.

Taka je bila borba za dvig ju-
goslovanske industrije nafte.

Konstruktor Muhrić in drugi

Na vrtalnem stolpu 21 so danes
vrtali 310 m, kar predstavlja do

SLAVNI SPOMINI NOVE JUGOSLOVANSKE MORNARICE

Parnik „LEV“
je izvršil svojo nalogo

Dne 10. septembra 1943 je bilo
v Crikvenici že navsezgodaj živo.
Veselo, vzkliki in glasba. Vsi
naših ladjah »Leva«, »Makar-
ska« in »Cetinje« je vladalo ne-
navadno veselje. Ob 4 zjutraj smo
na Reki prvič dvignili na ladjah
jugoslovansko zastavo s petero-
krako zvezdo in odpluli proti o-
svobojeni Crikvenici.

Prihod v Crikvenico je bil ve-
sel in slovesen. Izpraševali so
nas, kako nam je uspelo rešiti
ladje iz rok fašistov na Reki, ka-
ko smo pluli in kaj nameravamo
v prihodnosti.

Takoj smo pričeli razkladati
blago, ki smo ga pripeljali iz Re-
ke. Blago je bilo med petjem mia-
dine, ki je pomagala posadki,
kmalu raztovorjeno. Čakala nas
je nova naloga.
Se iste noči smo odpluli v Kra-
ljevo, kjer se je vkrcał bataljon
XIII. primorsko-goranske divi-
zije »Matija Gubec«. Bataljon smo
prepeljali na osvobodjeni Krk. Ko
smo bili na Krku, smo izvedeli,
da so bili tamkaj oddelki četni-
kov, ki so jih iz Like prepodile
naše edince. V teh dneh pa so se
četniki umaknili na otok Lo-
šin, kjer so se čutili bolj varne.
Ostale ladje, ki so prav tako v
Kraljevici vkrcale borce, so od-
plule na otok Cres. Proti večeru
smo izvedeli, da so na Lošnju hu-
de borbe s četniki.

Komandant XIII. primorsko-
goranske divizije je prinesel pove-
lje, da je treba borce prepeljati
na južni del Lošinja. Nalogo je
moral izvršiti parnik »Leva«. Na-
men operacije je bil, olajšati bor-

bo edincem na severnem delu
Lošinja, pregnati sovražnika z
južnega dela, obkrožiti ga v sre-
dini otoka, zlomiti njegov odpor
in ga uničiti.

Zvečer se je na Krku zopet
vkrcał okrepljeni bataljon »Ma-
tija Gubec«, parnik pa smo obo-
rožili s topovi. Zaradi sovražnika,
ki je imel mnogo bunkerjev, je
bilo najbolj nevarno pluti v pre-
livu med Lošinjem in otokoma
Kozjak in Sv. Peter. Tu je bil
sovražnik zelo močan in dobro
oborožen. Zaradi tega smo se mo-
rali izkrcati na tistem delu, ki
je bil najmanj izpostavljen obal-
nemu topništvu.

Noč je bila tiha in mirna. Za-
gledali smo obise Lošinja. Zmanj-
šali smo hitrost in zapluli v tesni
preliv med Lošinjem, Oriulom in
Sv. Petrom. Čudno se nam je zde-
lo, ker nam ni nihče z obale da-
jal znakov in ker nismo opazili
sovražniških znakov. Sovražnik
je namreč mislil, da smo Italijani
ali Nemci, ki jim gredo na po-
moč, kajti niti snjalo se mu ni,
da imamo svoje ladje, Cetniška
banda se je počutila na tem delu
otoka tudi zaradi tega tako var-
na, ker je bil popolnoma na dru-
gem koncu bojišča. Ko smo zapluli
v majhen zaliv Krivica, smo na-
pravili mostičke za izkrcanje in se
pričeli izkrcavati. Četnike, ki so
bili na obali, smo zajeli ne da bi
strel.

Izkrcanje s čolni je šlo počasi
ker smo bili v sredini toka. Pre-
tila nam je nevarnost, da nas
bi sovražnik opazil. K sreči pa
se je vse izvršilo zelo tiho in to

zaradi discipline, borbenosti, hlad-
nokrvnosti in iznajdljivosti naših
borcev.

Ves bataljon se je izkrcal v
10 minutah. Sovražnik se je med
tem zavedel. Pričela se je težka
borba. Četnikom je pomagalo tu-
di topništvo, ki je pričelo obstre-
ljevati parnik »Leva«, ki je odplul
na odprto morje. Ob 13.30 smo
dobili povelje, da odplujemo iz
območja topov.

Po dveh dneh so bili četniki
premagani. Imeli so 130 mrtvih
in 180 ujetnikov. V trenutku pre-
daje smo dobili povelje, da od-
plujemo v Novi Lošinj.

Osvobodjeni Lošinj, ki je bil v
dnevi, ko so na njem gospodarili
četniki, poudarja ropanje in
ubijanje, nas je slovesno priča-
kal. Ujete četnike so med tem
je pripeljali v Veliki Lošinj. Ko
smo jih vkrcał na parnik, je ljud-
stvo navdušeno vzklicalo: Ziveli
partizani! Ziveli Tito! Zivela Ju-
goslavija!

Prva naloga tv zgodovini NOV
na morju je bila popolnoma iz-
vršena.

Vladimir Konestabo

Težke kazni za saboterije v Budimpešti